

**METODY PRACY Z DZIEĆMI I MŁODZIEŻĄ
Z DEFICYTAMI W OBSZARZE
UMIEJĘTNOŚCI SPOŁECZNYCH**

Spis treści

<i>Metody pracy z dziećmi i młodzieżą z deficytami w obszarze umiejętności społecznych</i>	5
<i>Karty pracy</i>	14
 <i>Pedagog specjalny a problemy adaptacyjne uczniów</i>	18
<i>Co wpływa na adaptację szkolną?</i>	18
<i>Co może zrobić szkoła, by ułatwić swoim uczniom adaptację?</i>	19
<i>Co może zrobić pedagog specjalny we współpracy z nauczycielami?</i>	21
 <i>Zasady organizacji i prowadzenia zajęć socjoterapeutycznych</i>	28

Metody pracy z dziećmi i młodzieżą z deficytami w obszarze umiejętności społecznych

Deficyty w zakresie umiejętności społecznych w dzieci to jedno z problemów najczęściej zgłaszanych przez ich nauczycieli, rodziców i pedagogów oraz psychologów. Możemy do nich zaliczyć:

- rozumienie, nazywanie i wyrażanie emocji,
- empatię oraz umiejętność przyjmowania perspektywy drugiej osoby,
- radzenie sobie z trudnymi emocjami (np. złością, lękiem),
- skuteczną komunikację,
- budowanie asertywnej postawy,
- umiejętność pracy w grupie,
- postępowanie zgodnie z obowiązującymi normami społecznymi.

Jednocześnie umiejętności te uznawane są za kluczowe, ponieważ to dzięki nim dziecko może m.in. prawidłowo funkcjonować w społeczności szkolnej, a także może osiągnąć satysfakcjonujące relacje rówieśnicze. W przyszłości zaś układowe wspomnianych kompetencji, takie jak: zdolność do adaptacji, skuteczna komunikacja czy umiejętność współpracy, mogą zdecydować o sukcesie w dorosłym życiu, np. o awansie zawodowym.

Rozwijanie umiejętności społecznych najczęściej ma miejsce w ramach treningu umiejętności społecznych (TUS). Jego zadaniem jest doskonalenie kompetencji w wyżej wymienionych obszarach, a dodatkowym efektem podejmowanych działań jest wygaszenie niepożądanego i nieakceptowanego społecznie zachowań. Program zajęć najczęściej skierowany jest do dzieci ze spektrum autyzmu, niepełnosprawnych ruchowo i intelektualnie, zagrożonych niedostosowaniem społecznym, nieśmiałych czy agresywnych. Ze względu na to, jak ważne są to umiejętności, ich doskonalenie powinno dotyczyć wszystkich dzieci od najmłodszych lat. Podnoszenie kompetencji społecznych może mieć miejsce nie tylko podczas zajęć specjalistycznych, ale także podczas lekcji z wychowawcą czy warsztatów organizowanych na terenie szkoły lub przedszkola.

Kluczem do sukcesu są odpowiednie dobrane metody i techniki, które będą zachęcały do aktywnego uczestnictwa w zajęciach. Najpowszechniejsze to: dzielenie się swoimi doświadczeniami podczas pracy w kręgu, zabawy interakcyjne, burza mózgów, wytwory plastyczne, odgrywanie scenek, historie i oraz zyskujące popularność komiksy społeczne.

Deficyty w zakresie
umiejętności
społecznych w dzieci

Rozwijanie
umiejętności
społecznych
w ramach TUS

Metody i techniki
dla pracy z podnoszenia
kompetencji
społecznych dzieci

Teoria podwójnego kodowania

Zasóbno historyjki, jak i komiksy społeczne bazują w dużej mierze na graficznej formie mającej na celu przedstawienie omawianych tematów. Oporają się zatem na obrazie, którego wartość doceniana jest w procesie rozumienia konteksta przekazywanej informacji, a także zapamiętywania i pobudzania kreatywności. Allan Paivio – profesor psychologii opisał w XX wieku teorię podwójnego kodowania, która mówi o umiejętności przyswajania przez nas informacji na dwóch poziomach: słownym oraz obrazowym. Na podstawie przeprowadzonych badań stwierdzono, że przyswajanie słów i obrazów następuje niezależnie w obu kanałach, które wzajemnie się uzupełniają. Myślenie wizualne, a więc, myślenie obrazami w połączeniu z tekstem pisany może być zatem skutecznym sposobem komunikowania się oraz rozwiązywania dylematów. Dzięki niemu dzieci mogą także szybciej i w bardziej przystępny sposób przyswoić obowiązujące normy i zasady oraz wyrazić swoje emocje. Ma to szczególne znaczenie w odniesieniu do osób z ASD (ang. Autism Spectrum Disorder). Jak pisze Temple Grandin w swojej książce *Myślenie obrazami oraz inne odczucie z mojego życia z autyzmem*, tłumaczenie słów na obrazy przebiega często w sposób automatyczny. Autorka spostrzegła, że gdy ktoś się do niej zwraca, autyzmianin zastępuje słowa obrazami, które przedstawiają opowiadaną historię. Pokazuje to range, jaką zyskuje przedstawienie poszczególnych sytuacji, myśli czy też stanów emocjonalnych za pomocą różnych form graficznych. Przedstawione poniżej informacje przybliżą ostatecznie metody pracy z osobami z deficytami w obszarze umiejętności społecznych.

Kryteria tworzenia historyjek społecznych wg Carol Gray

Historyjki społeczne (ang. Social Stories™) zostały stworzone niemal 30 lat temu przez Carol Gray, która pracowała z dziećmi ze spektrum autyzmu. Jej praktyka oraz doświadczenie zaowocowały stworzeniem niezwykle popularnej dziś metody pracy z osobami z ASD. Historyjki społeczne są jedną ze strategii doskonalenia umiejętności konwersacyjnych, a także pomagają w lepszym zrozumieniu reguł społecznych, kontekstu, myśli oraz uczuć innych osób. Autorka opracowała konkretne kryteria, które pomagają w tworzeniu własnych, skutecznych historyjek. Wspomniane kryteria są następujące:

1. **Jeden cel.** Celem historyjek jest dzielenie się przez autora precyzyjnymi informacjami poprzez zapewnienie właściwego procesu tworzenia, prawidłowego formatu oraz perspektywy, a także odpowiedniej treści.
2. **Dwa kroki.** Autorzy powinni przejść dwa etapy, do których zalicza się zebranie precyzyjnych danych oraz określenie tematu i rodzaju informacji, jakie muszą znaleźć się w historyjce. Kryterium to błędnie bywa często bagatelizowane, ma ono bowiem kluczowy wpływ na jakość tworzonego materiału, a także na pozostałe kryteria.
3. **Trzy części i tytuł.** Historyjki posiadają określoną strukturę, która ma za zadanie zorganizować i porządkować myśli autora. Jednocześnie ułatwiając odbiorcy zrozumienie informacji. W jej skład wchodzi: tytuł, wstęp,

Struktura historyjki